

100 GODINA OD ROĐENJA¹

Urugvajski prozni pisac, pesnik i novinar Mario Benedetti (*Mario Benedetti, 1920–2009*) pripadnik je Generacije 1945 i autor opusa koji obuhvata bezmalo osamdeset knjiga. Krajem šezdesetih godina XX veka bio je profesor na Univerzitetu u Montevideu, a nakon državnog udara početkom sedamdesetih progna je iz domovine, te je živeo u Buenos Ajresu, Havani, Madridu.

Iz njegovog bogatog opusa izdvajamo zbirke priča *Poslednje putovanje i druge priče* (*El último viaje y otros cuentos*, 1951), *Montevideanci* (*Montevideanos*, 1959), *Smrt i druga iznešenja* (*La muerte y otras sorpresas*, 1968); zbirke pesama *Pojam otadžbine* (*Noción de la patria*, 1963), *Kuća i cigla* (*La casa y el ladrillo*, 1977), *Ljubav, žene i život* (*El amor, las mujeres y la vida*, 1995), *50 soneta* (*50 sonetos*, 2004); romane *Primirje* (*La Tregua*, 1960), *Hvala za vatru* (*Gracias por el fuego*, 1965); eseje *Književnost meleskog kontinenta* (*Letras del continente mestizo*, 1967), *Kultura između dve vatre* (*Cultura entre dos fuegos*, 1986), *Sećanje i nada* (*Memoria y esperanza*, 2004).

Dobitnik je više desetina nagrada i priznanja, a deo svoje lične biblioteke poklonio je Univerzitetu u Alikanteu (Španija), gde je osnovan Centar za iberoameričke studije Mario Benedeti.

Ovaj tematski blok nastao je, s jedne strane, u želji da se ovdašnjim čitaocima predoči stilski raznolika proza Marija Benedetija, njegova pripovedačka veština i osoben humor, a s druge u nameri da se mladim prevodiocima pruži prilika da upotrebe i predstave svoj prevodilački dar. Priče u nastavku prevelo je četrnaest apsolventkinja Odseka za romanistiku Filozofskog fakulteta, a prevodi su nastali između aprila i jula 2020. godine.

B. K. P.

¹ Priredila Bojana Kovačević Petrović.

PREVODI

Uvek mu se dešavalo isto. Kad god bi neko preveo neku od njegovih pesama na strani jezik, doduše onaj jezik koji je znao, njegovi sopstveni stihovi zvučali su mu bolje nego u originalu. Stoga nije bio iznenađen što mu se francuska verzija njegove pesme „Vreme i zvono“ činila predivno, ljupko i sadržajno.

Dve godine kasnije, jedan italijanski prevodilac, koji nije znao španski, preveo je tu francusku verziju. Iako on nikada nije bio ljubitelj duplih prevoda, nije zaboravio da je mnogo godina ranije, upravo zahvaljujući njima, upoznao dela Tolstoja, Dostojevskog i Konfučija. Veoma je uživao u svojoj pesmi *in italic modo*.

Prošle su još tri godine kada je jedan engleski prevodilac, koji, kao ni većina engleskih prevodilaca, nije znao španski, zasnovao svoj prevod na italijanskoj verziji koja je bila zasnovana na francuskoj verziji prevoda. Iako se ovaj prevod dosta razlikovao od originala, najviše se svideo autoru pesme sa španskog govornog područja. Jedino ga je malo začudilo što ovaj novi dvostruki prevod nosi naziv *Burnt Norton* i što je navodni autor izvesni T. S. Eliot. Tu grešku je pripisao tolikim prevodima. Međutim, ta verzija mu se toliko svidela da je odlučio lično da je prevede na španski.

(Sa španskog prevela **Ksenija Ukropina**)

PROGONITELJ

Kao i u mnogim njegovim noćnim morama, on je prestavljen počeо da bježi. Čizme njegovih progonitelja udarale su i odjekivale po svom lišću. Svemoćni koraci približavali su se ludačkim tempom.

Donedavno, kada god bi imao noćnu moru, njegovo spasenje se nalazilo u buđenju, ali do sada su progonitelji saznali za tu strategiju, i više nisu dozvoljavali da ih iznenadi.

Međutim ponovo je uspio da ih iznenadi. Upravo u trenutku kada su progonitelji vjerovali da će se probuditi, on je, jednostavno, sanjao da spava.

(Sa španskog prevela **Kristina Stojanović**)

SVAKIDAŠNjICA

Sredinom 1974. godine jedne je noći u Buenos Ajresu eksplodiralo deset ili dvanaest bombi. Bile su različitih vrsta, ali su eksplodirale. Buđenje u dva ili tri sata ujutro uz nekoliko lančanih grmljavina bilo je gotovo navika. Čak su se i djeca prilagodila toj svakidašnjici.

Jedan moj prijatelj iz Buenos Ajresa postao je svjestan ovog prilagođavanja nakon što je jedne večeri u blizini njegovog stana došlo do snažne eksplozije, a njegov sin, koji je imao svega pet godina, probudio se prestrašen.

„Šta je to bilo?“, upitao je. Moj prijatelj ga je uzeo u naručje i pomilovao da bi ga smirio, ali u skladu sa svojim vaspitnim principima, rekao mu je istinu : „Bila je to bomba.“ „Kakva sreća!“, rekao je dječak. „Mislio sam da je grom.“

(Sa španskog prevela **Kristina Stojanović**)

NJIHOVA LJUBAV NIJE BILA JEDNOSTAVNA

Pritvorili su ih zbog nepristojnog ponašanja. Kada su muškarac i žena pokušali da objasne, niko im nije vjerovao. Zapravo, njihova ljubav nije bila jednostavna. On je patio od klaustrofobije, a ona od agorafobije. Samo iz tog razloga su bludničili na pragovima.

(Sa španskog prevela **Kristina Stojanović**)

BESTIJARIJUM

Prva sjednica godišnje skupštine umjetničke i književne faune bila je sazvana za 20 sati, a druga za 21 čas, ali jedino je na drugoj sjednici uspio da se ostvari neophodni kvorum.

Svoje izostajanje sa sjednice najavili su Baskervilski Pas, Sen Sansov Labud i Melvilov Mobi Dik. Izostanak nisu prijavile Sartrove Muve i Šubertova Pastrmka. Bili su prisutni Floberov Papagaj, Buridanov Magarac, Pikasova Paloma, Darijevi Kentauri, Poov Gavran, Joneskov Nosorog i Aristofanove Ose.

Na dnevnom redu je bila samo jedna tačka: imenovanje Joneskovog Nosoroga za doživotnog i svemoćnog predsjednika.

Oreo, Darijev Kentaur, započeo je skupštinu rekavši: „Razumijem tajnu zvijeri.“

Buridanov Magarac nije rekao ništa, ali je nagovijestio da mu se sve to čini neuvjerljivo.

Floberov Papagaj se neprimjereno ubacio tri puta: „Druže moj, mala varalice, jesli li do-rućkovao Jako?“ „Imam dobrog duvana.“

Drugi Darijev Kentaur, Kaumantes, podržao je svog kolegu Ornea: „Čudovište izražava želju za Orbeovim srcem.“

Joneskov Nosorog polako je pomjerao blijadi, umrljani rog, kao da želi na suptilan način da kaže da on to sve uzima zdravo za gotovo.

Pikasova Paloma doleti, a njen izmet pada kao odlučujući komentar na neprobojnu glavu kandidata.

Ipak, predlog Darijevog Kentaura lebdio je u vazduhu tako da su Aristofanove Ose jednoglasno odlučile: „Ne, nikada, do posljednjeg daha.“

Floberov Papagaj pokušao je da se umiješa, uporno ponavljačući:
„Druže moj, mala varalice“, ali Poov Gavran naposlijetku je otvorio kljun. Svi su začutali, čak i Papagaj.
Gavran je rekao: „Nikada više.“

(Sa španskog prevela **Zorana Aćimović**)

TANGO

Beše toliko pijan da čak nije uspeo da dođe kući krivudajući već se teturao napred-nazad. Kuća mu beše prazna, mračna i narušena. Možda je baš zbog toga uspeo nepovređen da stigne do stolice za ljudstvo.

On zatvori, otvori, te ponovo zatvori oči. Ono što ugleda ne beše san već čudesan vrt. S njegovom majkom ili bez nje. To je zavisilo od težine njegovih očnih kapaka. Kada je pak njegova majka bila tu, ona bi to naglašavala upirući kažiprstom uz podsmešljivu grimasu. Nije imao potrebu da govori. Znao je vrlo dobro o čemu se radi. Prezirao ju je od detinjstva, izuzetno nipođavao i zanemarivao. Između nje i njega ne beše mostova, samo ponor, kanjoni i klisure. Naročito zbog toga, njene zelene oči postadoše sive i pune mržnje.

On otvori oči, pomilova bolne kapke, te uperi svoj neproziran pogled ka suprotnom zidu, koji poče da se ljujla umerenim tempom. Slika beše tu: drevna figura snažnog čoveka sa leptir-mašnom, sedom kosom i naočarima za kratkovidost. Ponovo zatvori oči i zaviri u kakav nestvaran prostor: tamo nije bilo ni mašni niti naočara. Kada je bio trezan, umeo je napamet da recituje sve takve pesme, međutim sada stihovi behu saterani u zaborav. Polusneni čovek gledao ga je kao da želi da mu se obrati, izgovarajući pritom dva stiha, strofu, odnosno stramboto osrednjeg soneta. On se pak povlačio, skrivač, ne želeći ništa da sazna o kakvom tuđem nadahnuću. U tom trenutku, mladić dohvati bič, prenu se i otvori oči.

Slika nestade, a zid presta da leluja. Pomisli kako bi mu prijala gorka kafa, ali kako do speti do aparata za kafu, uključiti plin, a pritom ne prosuti vodu koja je dopirala iz slavine.

Po prvi put zažali što je mamuran. Ponovo zatvori oči tražeći kakav podsticaj. Potrajalo je dok mu san nije naišao, a kada je naišao, to beše poput kakve neočekivane nagrade. Ispred njega, nadohvat ruke, stajala je Dorita, privlačnija nego ikad, čekajući ga zamišljenog izraza lica, u ružičastoj spavačici koja joj skliznu niz grudi, sada čvršćih nego u prošla vremena. On htede nešto da kaže, ali ne izusti ništa. Dorita ga je očarala svojom lepotom. On odluči da ispruži ruku ka levoj bradavici, ali između njegovog kažiprsta i palca ne beše ničega.

Ovog puta otvori oči jer ga neko potapša po ramenu. To je bila, ni manje ni više, njegova supruga i ne beše san.

– Ponovo mamuran – uzviknu ona.

- Ponovo mamuran – potvrdi on. – Nije me sramota da popijem piće.
- A koliko ti je sramote potrebno da popiješ dve flaše?
- Tri.
- Tri? Sramote ili flaše?
- Flaše.
- Do kada misliš da će trpeti ovaj prokleti život?
- Ljubavi, to je tvoja stvar.
- A ti, nemaš li savesti?
- Želiš li da ti kažem istinu? Dojadilo mi je.
- Nemaš ništa više da mi kažeš?
- Kako nemam... Znaš da ja uvek citiram klasike. Na primer, Katula Kastilja (muzika Anibal Troila), on je zauvek obeležio ovaj trenutak zadovoljstva: „Znam da te rastužuje / da te boli / kada oplakuješ moju propoved o vinu.“
- To je tačno. No, nije ni važno. Ostavljam te ovde, sa ovim kurdskim veteranom koji je već deo tvog života. Gotovo je. Ne brini. Kada oboje umremo, znam da će te pronaći u nekom rajskom baru.

(Sa španskog prevela **Sanja Milašinović**)

SASVIM SUPROTNO

- Da vidimo – reče profesor. – Da li neko od vas zna šta je suprotno od IN?
- OUT – brzo odgovori jedan student.
- Nije nužno razmišljati na engleskom. U španskom jeziku, suprotno od IN obično je ista reč (kao sopstveni prefiks, naravno), samo bez tog sloga.
- Da, znam: indiskretan i diskretan, inaktivan i aktivran, zar ne?
- Delimično ste u pravu. Mladiću, nemojte zaboraviti da suprotno od integracija nije integracija već dezintegracija.
- Ne šalite se s nama, profesore.
- Hajde da vidimo. Da li biste mogli da formirate rečenicu, manje ili više povezanu, rečima koje potvrđuju gramatičku istinitost, ako im se oduzme prefiks IN?
- Pokušaću, profesore: „Ta dividua je upamtila svoje kognite, osećala se neodoljivo ali dolentno, izvršila je ventar porodica zbog kojih su je toliko dignirali, i mada se pomirila s tim kako bi postala differentna, ipak bi noću patila od somnije, jer se brinuo zbog flacije i njenog krementa.“
- Konvenijento, ali geniozno – priznao je profesor nerado.

(Sa španskog prevela **Marijana Nikolić**)

BOLIVIJAC SA IZLAZOM NA MORE

Kada neki Bolivijac stigne do mora, čak i ako je put veoma dalek, uvek je reč o belcu, nikada o Indijancu. Međutim, postojao je jedan Indijanac, rođen pokraj rudnika u Oruru, koji je nekim čudom uspeo da dođe do mora.

Mora da je bio drag i naočit dečak, čim ga je dama iz La Pasa (koja je prolazila Orurom, a pripadala je imućnoj porodici), sasvim slučajno primetila i odvela ga u prestonicu, тамо negde pedesetih godina. Promenio je ime u Gualberto Aniseto Morales, naučio je da čita i da služi. Toliko je to dobro radio da su ga njegove gazde vodile sa sobom kada bi putovali u Evropu, ne samo da bi mu proširili vidike, već i da bi im pomagao oko kućnih poslova.

Tako je dečak (koji tada već beše napunio petnaest godina) bio u mogućnosti da čuva u sećanju slike mora: od zelene topline Mediterana do zaledjenih baltičkih zaliva. Kada su se posle godinu dana njegovi hranitelji vratili, Gualberto Aniseto ih je zamolio da ga puste da otpušte u svoje selo kako bi video svoju porodicu.

Tamo, u svom iskonskom siromaštvu, u skromnom i ogoljenom kućerku, pred nemim pogledom i u postojanoj tišini svoje porodice, putnik je dugo i detaljno pripovedao o liticama, talasima, delfinima, brodogradilištima, plimama i osekama, letećim ribama, tankerima, dokovima, treperavim svetionicima, ajkulama, galebovima i ogromnim prekoceanskim brodovima.

Međutim, jedne noći je ostao bez uspomena i začutao. Ipak, njegovi najbliži nisu prestali da se nadaju i nastavili su da ga posmatraju, okupljeni oko njega na zemljanim tlu, obraza utrnulih od koke. Iz stražnjeg dela prostorije dopirao je dedin glas, još uvek neu-moljiv, uprkos njegovim izmučenim plućima: „I, šta si još doživeo?“

Gualberto Aniseto je osećao da ne sme da ih razočara. Znao je iz iskustva da je nostal-gija za morem beskrajna. I tada, tek tada, počeo je da im priča o sirenama.

(Sa španskog prevela **Anja Gardinovački**)

ČOVJEK KOJI JE NAUČIO DA LAJE

Istina je da su to bile godine napornog i pragmatičnog učenja, pune uspona i padova zbog kojih gotovo da je odustao. Ali na kraju je pobijedila upornost i Rajmundo je naučio da laje. Ne da imitira lajanje, kako to često čine neki pravi ili umišljeni komičari, već zaista da laje. Šta ga je nagnalo da to nauči? Pred svojim prijateljima je kritikovao sebe kroz humor: „Ja zapravo lajem da ne bih plakao.“ Međutim, najbitniji razlog za to bila je njegova ljubav, skoro pobožna, prema psima, svojoj braći. A ljubav je komunikacija.

Kako voljeti bez komuniciranja?

Za Rajmunda je bio veliki dan kada je njegovo lajanje postalo najzad razumljivo za Lea, njegovog brata psa, a (što je bilo još neobičnije) i on je razumio Leov lavež. Od tog dana

Rajmundo i Leo bi se, po običaju, opružili tokom zalaska sunca ispod sjenice i razglabali o opštima temama. Uprkos svojoj ljubavi prema braći psima, Rajmundo nikad nije mogao da zamisli da je Leo imao tako mudar pogled na svijet.

Najzad, jednog popodneva se ohrabrio da ga upita u nekoliko prostih laveža: „Reci mi sasvim otvoreno, Leo, šta misliš o načinu na koji lajem?“ Leov odgovor je bio prilično kratak i iskren: „Rekao bih da je veoma dobar, ali trebalo bi ga poboljšati. Kada laješ, još uvek se primjećuje ljudski akcenat.“

(Sa španskog prevela **Simona Perović**)

DRUGO JA

Radilo se o jednom običnom momku: pantalone su mu na kolenima bile poderane, čitao je stripove, pravio je buku za vreme jela, čačkao je nos, hrkao za vreme popodnevne dremke, zvao se Armando Korijente² u svemu osim u jednoj stvari: imao je Drugo Ja.

Drugo Ja je nosilo izvesnu poeziju u pogledu, zaljubljivalo se u glumice, oprezno je lagalo, u predvečerje bi postajalo emotivno. Tog momka je veoma brinulo njegovo Drugo Ja i zbog njega je osećao nelagodu pred svojim priateljima. S druge strane, Drugo Ja je bilo setno i zbog toga Armando nije mogao da bude onolikо prost koliko je želeo.

Jednog popodneva, Armando je umoran došao kući s posla, skinuo cipele, polako razmrdao prste na nogama i uključio radio. Na radiju su puštali Mocarta, ali momak je zaspao. Kada se probudio, Drugo Ja je neutešno plakalo. U prvi mah momak nije znao šta da učini, ali posle se sabrao i uredno izvređao Drugo Ja. Ono mu ne reče ništa, ali sledećeg dana se ubilo.

Smrt Drugog Ja je u početku bio jak udarac za jadnog Armanda, ali je zatim pomislio da od sada može da bude neizmerno prost. Ta pomisao ga je ohrabrla.

Posle samo pet dana žalosti, izašao je na ulicu u nameri da prikaže svima svoju novu i celovitu prostotu. Iz daljine je video da se približavaju njegovi prijatelji. To ga je ispunilo srećom i istog trena je prasnuo u smeh.

Međutim, kada su prošli pored njega, nisu osetili njegovo prisustvo. Da zlo bude veće, momak je uspeo da čuje njihove komentare: „Jadan Armando. A čovek bi pomislio da je izgledao tako snažno i zdravo.“

Momku nije preostalo ništa drugo nego da prestane da se smeje, a u isto vreme je u grudima osetio gušenje koje je dosta ličilo na nostalгију. Ipak, nije mogao da oseti pravu setu, jer je svu setu odnelo Drugo Ja.

(Sa španskog prevela **Anja Mitić**)

² Korijente u prevodu znači „obični“ (*Prim. prev.*)

LjUBAVNI ČIN ANĐELA

Jedna od informacija koje, na veliku žalost, nedostaju muškarcima i ženama svih epoha, vezuje se za ljubavni čin anđela. Činjenica, nikad potvrđena, da anđeli ne vode ljubav, možda znači da je ne vode na isti način kao i smrtnici.

Druga verzija, takođe nepotvrđena ali verodostojnija, govori da iako anđeli ne vode ljubav svojim telima (naprosto stoga što ih nemaju), oni to čine rečima, odnosno prikladnim rečima.

Tako, svaki put kada se Anđeo i Anđela sretnu između dve prozirne stvarnosti, počinju da se gledaju, zavodeći se i iskušavajući jedno drugo razmenom pogleda koji su, dakako, anđeoski.

I tako Anđeo, da bi započeo čin, kaže: „Seme“, Anđela, da bi uzvratila, odgovori: „Bražda.“ On kaže: „Lavina“, a ona nežno izgovori: „Ambis.“

Reči se smenjuju vrtoglavu kao meteori ili nežno kao pahulje.

Anđeo kaže: „Drvo.“ A Anđela: „Pećina.“

Pokraj njih zalepeću krilima Anđeo čuvar, dostojanstven i tih, i Anđeo smrti, zastrašujući udovac. Ali ljubavnom paru to ne smeta, oni nastavljaju da sriču svoju ljubav.

On reče: „Izvor.“ A ona: „Sliv.“

Slogovi se tu i tamo utapaju u rosu, između snežnih kristala, dok vazduhom struje i njihove nade.

Anđeo kaže: „Mač“, a Anđela veselo odvrati: „Rana.“ On kaže: „Zvonce“, a ona: „Uzbuna.“

I u određenom trenutku izvanzemaljskog orgazma, cirus i kumulus, stratus i nimbusi, podrhtavaju, lepršaju, eksplodiraju, dok ljubav anđela poput kiše zasipa svet.

(Sa španskog prevela **Lenka Zabrdac**)

BEATRIS, POLUCIJA

Tetak Rolando je pekao da ovaj je grad postao nesnosan zbog polucije koja u njemu postoji. Nisam ništa rekla da ne ispadnem magarac, ali iz cele rečenice jedino sam razumeala reč *grad*. Kasnije sam tražila u rečniku reč nesnosan i nema je. U nedelju, kad sam posećila babu i pitala je šta je Rolando htio da kaže rečju *nesnosan*, ona se smejala i lepo mi objasnila da je htio da kaže nepodnošljiv. Sada sam već bolje razumela značenje, jer Grasijela, to jest moja majka, rekla mi je tu reč nekoliko puta ili bolje rečeno govoriti mi je skoro svaki dan, molim te Beatris, molim te, ponekad si stvarno nepodnošljiva. Štaviše, upotrebila je tu reč te iste nedelje posle podne, doduše ponovila ju je tri puta, molim te, molim te, molim te, Beatris, ponekad si stvarno nepodnošljiva, a ja sam opušteno odvratila, htela si da kažeš da sam nesnosna, i to joj je bilo smešno, iako ne previše, ali mi je priznala da jeste i to je bilo važno. Druga reč, *polucija*, bila je mnogo teža. A nju sam pronašla u rečni-

ku. Kaže, polucija: efuzija semena. Šta je efuzija i šta je seme. Tražila sam efuziju i kaže: izlivanje tečnosti. Gledala sam i za seme, i kaže: seme, zrno, tečnost koja služi za razmnožavanje. Mislim da to što je rekao tetak Rolando, u prevodu znači sledeće: ovaj grad je postao nepodnošljiv od izlivanja semena. Ništa nisam razumela, i tako čim sam se videla sa svojom drugaricom Rositom, ispričala sam joj ovaj ozbiljan problem koji me muči, i sve što sam našla u rečniku. Tek ona će na to: ja mislim da je semen senzualna reč, ali nisam sigurna u njeno značenje. Zatim mi je obećala da će pitati rođaku Sandru, jer je ona starija, i u školi pohađa predmet koji se zove senzualna edukacija. Rosita je došla kod mene u četvrtak, sva tajanstvena, dobro znam kako izgleda kada sazna neku tajnu, nos joj se nabora, a pošto je Grasijela bila kod kuće, čekala je strpljivo da ona ode u kuhinju da spremi pohovano meso, a onda mi je rekla da je otkrila značenje reči *semen*, i da je to nešto što samo odrasli muškarci imaju, ne dečaci, a ja sam joj odgovorila da mi još uvek nemamo semen, a ona će na to, ne budi magarac, ni sad ni nikad, semen imaju samo muškarci, oni stariji, kao moj ili tvoj otac, devojčice nemaju semen, i nećemo ga imati ni kada budemo babe, a ja, eh kako je čudno, a ona, Sandra je rekla da svi dečaci i devojčice potiču od semena, jer ta tečnost sadrži ćelije koji se zovu spermatozoidi, i Sandra je bila zadovoljna jer na času je naučila da spermatozoid se piše sa „z“. Kada je Rosita otišla kući, nastavila sam da razmišljam o tome i činilo mi se da je tetak Rolando valjda htio da kaže da je grad postao nepodnošljiv zbog tolikih spermatozoida (sa „z“) koji postoje. I tako sam opet otišla kod dede, jer on me uvek razume i pomaže mi, mada ne preterano, i kada sam mu ispričala to što mi je Rolando rekao i pitala ga da li je istina da je grad postao nesnosan zbog postojanja tolikih spermatozoida, deda je počeo toliko da se smeje da se skoro zacenio, morala sam da mu dam čašu vode, a ja sam pocrvenela i uplašila sam se da će se ugušiti, i da će me ostaviti u teškoj situaciji. Srećom, brzo se smirio i kada je već mogao da govori rekao mi je, između kašljanja, da je to što je tetak Rolando htio da mi kaže vezano za zagađenost atmosfere. Osećala sam se još više postideno, ali u nastavku mi je objasnio da je atmosfera vazduh i da u ovom gradu ima previše fabrika i automobila, čiji dim prlja vazduh, to jest atmosferu i to je ta prokleta polucija, a ne semen, kao što je pisalo u rečniku, i ne bi trebalo to da udišemo, ali pošto ćemo umreti ako ne dišemo, nemamo drugog izbora nego da udišemo svu tu prljavštinu. Onda sam rekla dedi da mi je sad jasno zašto je moj otac imao prozorčić tamo gde je bio zatvorenik, razlog je to što na tamo nema puno fabrika, ni automobila, jer je rodbina političkih zatvorenika siromašna i nemaju kola. Deda je rekao da je to tačno i da sam sasvim u pravu, i da u svemu moramo naći dobru stranu. Zatim sam ga snažno poljubila, a njegova brada me je bockala više nego ikad. Pošla sam da pronađem Rositu, a pošto je kod kuće bila njena majka, koja se zove Asunzion, isto kao i glavni grad Paragvaja, nas dve smo strpljivo sačekale da ona izade da zalije cveće, da bih ja tada, jako tajanstveno, rekla da je rođaka Sandra još veći magarac od nas dve, jer sam konačno sve saznala, i istina je da ne potičemo od semena, nego od atmosfere.

(Sa španskog prevela **Beatriks Kuti**)

BEATRIS, JEDNA VELIKA REČ

Sloboda je jedna velika reč. Na primer, kada se završe časovi, kaže se da je neko na slobodi. Dok traje ta sloboda neko se šeta, igra se, nema razloga da uči. Kaže se da je jedna zemlja slobodna kada bilo koja žena ili muškarac mogu da rade šta god požele. Ali čak i slobodne zemlje strogo zabranjuju neke stvari. Ubistvo na primer. Ipak, komarci i bubašvabe se mogu ubijati, kao i krave da bi se od njih pravio biftek. Na primer, zabranjeno je kasti, iako nije strašno zadržati kusur kada me Grasijela, moja mama, pošalje da nešto kupim. Zabranjeno je, na primer, zakasniti u školu, iako bi u tom slučaju trebalo napisati pisamce, bolje rečeno Grasijela bi trebalo da ga napiše, pravdajući moje zakašnjenje. Tako kaže učiteljica: pravdajući.

Sloboda može značiti mnogo toga. Na primer, ako neko nije u zatvoru, kaže se da je na slobodi. Ali moj tata je u zatvoru, a uprkos tome nalazi se u Slobodi, jer se tako zove zatvor gde je smešten već dugo godina. To moj stric Rolando naziva sarkazmom. Jednog dana ispričala sam svojoj drugarici Anheliki da se zatvor u kome se nalazi moj tata zove Sloboda i da je moj stric Rolando rekao da je to sarkazam, a njoj se ta reč toliko svidela da je tako nazvala malenog psa kojeg joj je poklonio kum. Moj tata je zatvorenik, ali ne zato što je nekoga ubio ili pokrao, niti zato što je zakasnio u školu. Grasijela kaže da je moj tata u Slobodi, odnosno da je zatvorenik, zbog svojih ideja. Čini se da je moj tata bio poznat po svojim idejama. Nekada i ja imam svoje ideje, ali još uvek nisam poznata. Zato i nisam u Slobodi, odnosno nisam zatvorenica.

Kada bih ja bila u zatvoru, volela bih da i moje dve lutke, Toti i Monika, takođe budu političke zatvorenice. Volim da zaspim grleći bar Toti, Moniku ne toliko jer je strašno mrzovljena. Ja nju nikada ne tučem, ponajviše kako bih dala dobar primer Grasijeli.

Retko kada me je tukla, ali kad god to uradi poželim da imam baš mnogo slobode. Kada me tuče ili grdi zovem je Ona, zato što se njoj ne sviđa da je tako zovem. Jasno je da moram da budem skroz šašava kako bih je zvala Ona. Ako, na primer, dođe moj deda i pita me Gde ti je majka i ja mu odgovorim Ona je u kuhinji, već svi znaju da sam pošašavila jer kada nisam kažem samo Grasijela je u kuhinji. Deda uvek kaže da samispala najšavija u porodici i ja tada budem vrlo srećna. Ni Grasijeli se ne sviđa previše da je zovem Grasijela, ali ja je tako zovem jer je to jedno vrlo lepo ime. Samo kada je mnogo volim, kada je obožavam, ljubim i stežem i ona mi kaže Joj malena, nemoj me tako stezati, tada je zovem mama ili mamica; tada Grasijela bude ganuta i postane vrlo nežna, mazi me po kosi, a to ne bi radila niti bi sve bilo tako lepo kada bih je zvala mama ili mamica za svaku sitnicu.

Dakle sloboda je jedna velika reč. Grasijela kaže da nije nikakva sramota biti politički zatvorenik kao moj tata. Da bi se time skoro pa trebalo ponositi. Zašto skoro? Ili je ponos ili sramota. Da li bi se njoj svidelo kada bih ja rekla da je to skoro pa sramota? Ja sam ponosna, a ne skoro pa ponosna, na svog tatu jer je imao mnoge ideje, tolike i takve da su ga zbog njih zatvorili. Verujem da će sada moj tata nastaviti da dobija ideje, ali je skoro pa

sigurno da ih nikome neće reći, jer ako ih kaže, kada izđe iz Slobode da bi živeo na slobodi, mogli bi ga opet strpati u Slobodu. Vidite li kako je velika?

(Sa španskog prevela **Angelina Popović**)

VATROGASCI

Osim što je imao odličan osećaj za predviđanje, Olegario je oduvek bio ponosan na tu svoju moć. Ponekada bi se na trenutak zamislio, a zatim bi rekao: „Sutra će padati kiša.“ I stvarno je padala kiša. Drugi put bi se počešao po vratu i najavio: „U utorak će na lotou biti izvučen broj 57.“ I u utorak je stvarno izvučen broj 57. Prijatelji su mu se neizmerno divili.

Neki od njih se sećaju njegovog najvećeg pogotka. Šetali su se s njim ispred univerziteta, kada je jutarnji vazduh iznenada zaparalo zavijanje sirene i jurnjava vatrogasnih kola. Olegario se gotovo neprimetno nasmeši i reče: „Moguće je da se moja kuća zapalila.“

Pozvali su taksi i naložili vozaču da pažljivo prati vatrogasce. Zaputili su se Ulicom Riveira i Olegario reče: „Gotovo je sigurno da moja kuća gori.“ Njegovi prijatelji su ga okružili, iz poštovanja, prijatnom tišinom.

Vatrogasci su nastavili Ulicom Pereira, a nervозa je dospila vrhunac. Kada su skrenuli u ulicu u kojoj je živeo Olegario, njegovi prijatelji su se skamenili od iščekivanja. Napokon, ispred Olegariove kuće, koja je bila u plamenu, vatrogasno vozilo se zaustavilo, a vatrogasci su mirno i brzo započeli pripreme. Ponekad bi sa prozora gornjeg sprata proletela po koja iverica kroz vazduh.

Sasvim smiren Olegario je izašao iz taksija. Popravio je kravatu, a zatim, postavivši se kao skromni pobednik, pripremio se da primi čestitke i zagrljaje svojih dobrih prijatelja.

(Sa španskog prevela **Aleksandra Bogdanov**)

LINGVISTI

Nakon završnih ovacija koje su označile kraj plenarnog predavanja na nacionalnom kongresu lingvistike i sličnih nauka, lepa stenografinja pokupila je svoje olovke i papire i uputila se ka izlazu, prokrčivši put među stotinu lingvista, filologa, enologa, kritičara strukturalista i dekonstrukcionista, svih onih koji su pratili njeno graciozno kretanje uz divljenje koje je bilo na ivici glosematike. Odjednom, razne nacionalne tvorbe reči poprimile su fonetsku validnost: kakva sintagma, kakva polisemija, kakav jezički znak, kakva dijahronija, kakav centar ceterorum, kakav zungenspitze, kakva morfema! Lepa stenografinja paradirala je neustrašivo i gordo u toj fonetskoj džungli. Jedino se mogla videti kako se osmehu-

je, polaskana, i možda ranjiva, kada joj je mladi činovnik, pre nego što će joj otvoriti vrata, promrmlja skoro u uho: „Lepotice!“

(Sa španskog prevela **Maja Mijailović**)

DRAGO MI JE

Sreli su se za šankom u baru, svaki ispred svoje krigle piva, i prvo počeli da pričaju, kao što je i normalno, o vremenu i krizi; onda o raznim temama koje nisu uvek smisleno povezane. Izgleda da je mršavi bio pisac, a drugi neki običan čovek. Kako nije sa sigurnošću znao da li je mršavko književnik, neki čovek je počeo da hvali položaj umetnika, nazivajući ga jednostavno privilegijom umeća pisanja.

Nemojte biti sigurni da je pisanje tako sjajno – reče mršavko – pisci takođe imaju trenutke duboke bespomoćnosti u kojoj dolaze do zaključka da je sve što su napisali smeće; verovatno nisu u pravu, ali ponekad veruju da je tako. Dovoljno je da vam kažem da sam, ne tako davno, objedinio sva svoja neobjavljenja dela, što je bio posao od nekoliko godina, a potom sam nazvao svog najboljeg prijatelja i rekao mu: Vidi, ovo ništa ne vredi, ali ćeš razumeti da je za mene previše bolno da uništим svoja dela, pa te molim da mi učiniš uslugu: spali ih, zakuni mi se da ćeš ih spaliti, i obećao mi je da hoće.

Dotični čovek je bio impresioniran tim samokritičnim gestom, ali nije se usudio da pruži nikakav komentar. Neko vreme su čutali, a onda se počeo po vratu i prevrnuo kriglu piva.

Slušajte, gospodine – reče ne trepnuvši – već dugo razgovaramo, a čak se nismo ni predstavili, moje ime je Ernesto Čaves, trgovачki putnik, reče i pruži mu ruku.

Drago mi je – reče drugi, stiskajući ga sa svojim koščatim prstima, Franc Kafka, vama na usluzi.

(Sa španskog prevela **Jana Stajić**)

LASARO

Izvesni Lasaro Veles ustade iz groba, skide polako svoju plaštanicu, napusti groblje i zaputi se u pravcu svoje kuće. Počevši da ga prepoznaju, komšije su prilazile da ga zagrle, davali su mu odeću kako bi pokrio golotinju, čestitali mu i tapšali ga po koščatim leđima.

Međutim, kako se glas širio, doček je bio sve manje prijatan. Neki čovek, koji je zauzeo njegovo mesto u filijali pošte, oštro ga je prekorio: „Tvoj povratak me ne raduje. Tražićeš nazad svoj posao i možda će ti ga vratiti. Dakle, ja ћu ostati na ulici. Ne zaboravi da kod kuće imam petoro usta da nahranim. Više bih voleo da odeš.“

Udovica Lazara Velesa, koja se nakon određenog vremena preudala, prekori ga: „I, šta sad? Možda želiš da me osude zbog bigamije? Ako želiš da budem srećna, nestani iz mog života, molim te.“

Njegov rođak, koji je u to vreme nasledio njegove četiri krave i šest ovaca, prigovorio mu je ljutito: „Ne očekuješ valjda da ti vratim ono što je sada zakonski moje? Odlazi, stari, i prestani da nas uznemiravaš.“

Lasaro Veles odluči da ne podje dalje. Štaviše, poče da se udaljava, i vraćajući se istim putem kojim je i došao, poče da skida odeću koju su mu na početku dali.

Napokon, jedan stari prijatelj, koji ga je prepoznao i koji mu ništa nije zamerio (možda jer ništa nije ni imao), približi se i upita ga: „I, sad? Kuda ćeš?“ A Lasaro Veles mu odgovori: „Da pronađem svoju plaštanicu.“

(Sa španskog prevela **Tamara Kosanović**)